

Czigány György köszöntése a Berzsényi-díj átvétele alkalmából*

Nincs könnyű dolga senki emberfiának, aki dicsérő sorokat ír egy előtte járóról, akit sokkalta inkább tisztel és becsül még az előljáróinál is. Viszont utóbbiakról beszélnie bajosabb lenne, mivel aligha ismerős valamennyi. Viszont én, *költőke*, örömmel mondok laudációt a *költőről*, aki Budapesten született 1931. augusztus 12-én, Czigány Károly és Plachtovics Ilona gyermekeként. A keresztségben a György nevet kapta, és máris – mielőtt eszmélkedhetne – a család, édesapja kényszer-nyugdíjaztatása következtében, a megélhetés miatt a fővárosból Győrbe költözik. Czigány György így 1943-ig Győrben élt, s a helybeli bencés gimnázium diákja lett tizenkét esztendő koráig. Mit vesztett ekkor Budapesttel? Mit nyert Győrrel? Ő maga nyilatkozta: „Ha Győrbe érkezem és meglátom a városháza tornyát vagy a székesegyházat, akkor azt hiszem, hogy rögtön találkozni fogok anyámmal, apámmal is, vagy kimegyek a bácsai gyöpre, ahol gyerekkoromat éltem, vagy elmegyek a Batthyány térre sétálni, ahol a gyakorlóiskolába jártam, vagy a Széchenyi téren a bencés gimnáziumba – visszatér bennem minden, életem minden Győrhöz kötődő mozzanata.”

A sors megint lapoz, visszaköltöznek Pestszenterzsébetre, ahonnan a bombázások elől Budára mentek át. Az ő szavaival: „...ott ért bennünket az ostrom, melyet a Missziós apácarend pincéjében vészeltünk át. Vagyis nem nagyon volt időm nosztalgizni Győr miatt.” Lám, valóban, már-már nem is könyvoldalanként, de filmkockák sebességével peregnek élete képei. Szerencsére van ideje verseket írni, amiket édesanyja őrzött meg. 1946-ban az első országos irodalmi sikere: a Zászlónk pályázatán novellájával nyert, s a jutalmat a bíboros hercegprímás adta át a még mindig csak kamasz diáknak.

1951–1956 között a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemre járt, ahol zongoraművész tanári diplomát szerzett, Kadosa Pál tanítványaként. A tanítvány mesterétől többek közt azt is megtanulhatta, miképpen kell a múzsák testvériségét vallania, vagyis zenét, vizuális művészeteket, színpadi műveket és költészetet egyformán szeretni, s ha lehet, nem csupán egyetlen műfajában alkotnia. A fiatal Czigány Györgyöt a versek és a novellák szeretete, a szép és nehéz zongoraművek kedvvel tanulása, s a képzőművészetek iránti érzékenység és fogékonyság jellemezte, s persze édesapja motorkerékpárjához és még jó pár dologhoz is értett. Ám a legfőbb mégiscsak, így vallott róla: „...a líra, a zene, a rádió, a televízió valahogy összefüggött, polifónia volt. Számomra mégiscsak a költészet volt mindig az igazi alkotóművészet.” S közben biztos lábbal áll a földön, ha kellett, menetelt kortársai között kiskatonaként Böhönyén, de ha a köd hömpölyögni kezdett a somogyi dombok között, nyájnak látta, láttatta azt képalkotói képzelete.

Hogyan tovább? – „Diploma után a szegedi konzi és a Rádió ajánlott állást.

* Elhangzott a Berzsényi Dániel Irodalmi és Művészeti Társaság ülésén. (XXVII. Berzsényi Helikon Napok, „Köt engemet a jó Isten kévébe...” című konferencia, Keszthely, 2017. május 5.)

Utóbbi vonzott, ugyanis nemcsak zenei rendezőként számoltak velem, de szerkeszthettem és beszélhettem is, ami már majdnem írói feladat. S visszatekintve, azt hiszem, jól döntöttem...” 1956-tól húsz évig a Magyar Rádió munkatársa, illetve zenei főosztályvezetője volt. *Játék és muzsika tíz percben*. Aki kérdez: Czigány György – 1969-től harmincnycsok esztendőn át jelentkezett az Astoria szállóból, olykor egy-egy vidéki cukrászda vagy könyvesbolt helyszínéről ismert és szeretett műsorával. Közben rendszeresen organált a krisztinavárosi Havas-Boldogasszony plébániatemplomban, ahol 1836-ban Széchenyi István megesküdütt Crescence-szal. „Jó manuális technikám volt, s megtanultam kezelni a pedálokat is. Persze nem Bach-fúgákat játszottam, inkább improvizáltam valamit a népénekek témáira.” A hetvenes évekre aztán saját alkotásait is megismerik az érdeklődők országsherte. Mint költőt Borsos Miklós mutatja be, s megjelenik első verseskötete, az *Aszfaltfolyók*, ami egy csapásra a magyar költők élvonalába helyezte. Ez persze csak azok számára volt meglepetés, akik nem olvastak folyóiratokat. Igaz, Czigány György roppant szerényen dolgozott, mint kérdező igazi alázattal és fölkészültséggel, műsoraiban sohasem hozta szóba saját alkotásait: „Nem önös érdekből ültettem mikrofon elé Illyés Gyulát, Tamási Áront vagy Vas Istvánt” – vallotta ezzel kapcsolatban.

A folyamatosan igényes szerkesztői, műsorvezetői munka, a muzsikát népszerűsítő médiaszereplés meghozta első hivatalos elismeréseit. A hetvenes évek első fele három díjat is eredményezett számára: a Liszt Ferenc-díjat (1970), az Erkel Ferenc-díjat (1971) és a SZOT-díjat (1973). Igaz, 1973 után másfél évtizedet kellett várnia a következő elismerésre: az Érdemes művész címet 1988-ban kapta meg. De rosszul mondom, hiszen aligha a jutalomvárás jegyében teltek ezek az évei. 1976–1996 között a Magyar Televízió munkatársa, 1990 januárja és áprilisa között az elnökség tagja, 1990–1992 között művészeti producere, 1993–1996 között a zenei műsorok stúdióvezetője volt. 1999-től az Írószövetség költői szakosztályának elnöke. Karácsonyi éjféli miséket közvetített, volt, hogy Pécsről, Egerből vagy Szegedről, volt, hogy Betlehemből.

A költő ekkor kezdte, negyven fölött publikálni a prózáit is. Lázár Eszterrel közös zenei tematikájú könyvet írt, interjúkat készített, de költői igénnyel librettókat is fordított a klasszikus operairodalomból, és a kortárs zenészerzők számára szintén szerzett szöveggönyveket (írásztalán úgymond Monteverdi és Petrovics Emil hangjegyei találkoztak). Munkakapcsolataiból komoly barátságok lettek – Ottlik Géza, Mándy Iván, Fodor András és Kormos István közelében nem is alakulhattak volna másképpen ezek az alkalmak.

Költő- és íróársai, szerettei közül közben sokak elmentek már, volt, ki födél alá tudta hozni az életművét, volt, akinek attól lett még fájóbb a hiánya, hogy tehetsége révén most adhatná nekünk a legszebb termést. Czigány György sorsa pedig éppen ellenkezőleg alakult – ő hatvanesztendősh fejjel nyújtotta át olvasóinak, hallgatóinak és nézőinek a gonddal beérlelt szellemi primőrök sokaságát. Ahhoz, hogy fölsorolhassam minden könyvének a címét, még egyszer ugyanennyi időre lenne szükségem, s ha lajstromozni akarnám minden egyes elismerését, elkésnének a he-

likoni vacsorát is. Ezt a legkomolyabban állítom. Második verseskönyve, az 1979-es *Hazát* című kötet óta megtízszerezte lírai kiadványainak számát, tette ezt 50 esztendő kora után máig. Eddigi prózai munkásságának kétharmada pedig 1990 utánra esik. Páratlan termékenység ez, ha arra gondolunk, hogy költőink közül sokan pontosan ellenkező irányú pályát járnak be, s az emberélet felén, mondjuk zenitjén túl az elhallgatás veszélye fenyegeti őket, vagy csak nehezen szólalnak meg. Németh László szerint a legnagyobb művészet nem is mindig a művek létrehozása, hanem az el nem hibázott élet élése. Czigány Györgynek volt és van igaza, amikor e kettőt összekapcsolta: az élet igenléseként fogta föl az alkotást. S művei visszasegítették őt is, és olvasóit is, hogy egyedül csak a szép életet szabad választani, egyedül csak azt lehet, a szépségről soha le nem mondó hittel élni.

E sorsparancsolat megtartása már hozta a többi – 1992-től: Batthyány-Strattmann László-díjat, József Attila-díjat, Pro Literatura- és Aranytoll-díjat, valamint Czigány György hetvenedik születésnapja előtt életművéért Pulitzer-émlékdíjat. A harmadik évezredben pedig a következő elismeréseket kapta: A Művelődés Szolgálatáért, Arany János-jutalom, Péterfi Vilmos-életműdíj, Stephanus-díj, Salvatore Quasimodo-díj. (Utóbbi nemzetközi költőversenyen győztes versének címe *Zozzima gyertyája*. A balatonfüredi hajóállomás fölött található Vaszary-villa kertjében a költemény teljes szövege télen-nyáron olvasható.) 2005-ben a Magyar Köztársaság Lovagkeresztjét vehette át, 2006-ban a Prima Primissima díjat, 2009-ben Magyar Örökség díjas, 2011-ben Óbuda-Békásmegyer díszpolgára lett. A Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztjének 2011-től tulajdonosa, a Győri Könyvszalonnak alkotói díjával pedig 2014-ben tisztelték meg.

Szívbeli öröm tölt el, hogy 2017-ben a Somogyot szerető költő Berzsenyi-díjához az elsők között gratulálhatok. Isten éltesse Czigány Györgyöt!